

„Učiteljski Tovariš“ je „protikrščanski“ list, kakor da bi bil „monistično glasilo“ kakšnega Haecckla, in tov. in tovarišice Zavezanih društev so prvoborniki svobodomiselnosti, ki dobijo najbrž prvi sedež pri kongresu prostozidarjev, ki se bo vršil v Pragi! — Takšen ali sliččen utis odnese tisti, ki čita ognjevite članke v imenovanih listih vsaj z malo pozornostjo. — Ne vem, kdo je pisec teh golih gnojnic. — Vem pa, da dela Slomškova zveza na ta način propagando in reklamo za svojo že popolnoma obrabljeno firmo.

Ker je „Učiteljski Tovariš“ sploh preveč obziren napram ljudem takšne mentalitete, mu še za to hvaležnost očitajo, da se je njegovo učiteljstvo potuhnilo, ker se boji krščanskih učiteljev.

Nedavno sva šla z dobrohotnim, popolnoma nepolitično mislečim starčkom v mesto. — Ko mu v teku razgovora povem, da sem učitelj, me vpraša z nekakšnim komičnim rešpektom, če nisem nemara pristih učiteljih zraven, ki kolonejo Boga in so zavrgli cerkev in vse, kar je krščanskega. — Na moje malce začudeno vprašanje, odkod tako sumničenje, mi odgovori približno tako-le:

Saj naši časniki zdaj toliko pišejo, kako ste brezumni in kako hočete ljudstvu vero vzeti!

Ali se zavedate gg. odgovorni uredniki, kako si obkladate vest in kam vodi takšna pisarija, ki je v resnici le „lov na kaline“?

Recite to pisci imenovanih strupenih člankov le o takšni učiteljski organizaciji, ki stoji na prostozidarskem programu ali magari o takšnih učiteljih, ki so se javno izrekli za tak program.

Ne trdite to pa o nepolitični organizaciji, ki je med najtolerantnejšimi. — In potem še hočete v stanovskih zadevah le z nami združiti, prijatelji Slomšk. zveze?

Ne, ne bo se Vam posrečilo, prijatelji demagogi, da bi revolucionirali krščansko misleče ljudstvo proti nam, ki so nam bili vedno sveti nauki Jezusa Kristusa, največjega propovednika ljubezni med človeštvom!

Uganjajte demagogijo v svojem strokovnem glasilu, ali v „pro domo“-dopisih, v kolikor Vam ljubo in drago, a ne odlagajte svojega strupa v glasila, ki so namenjena ljudstvu!

Demokratizem in socialna pravičnost.

Zalotil je volk ovco na paši. Vsevpred je objedala travo in cvetje in grmovje. Tako je nahrnul volk: „Kje ti je čut demokratizma in socialne pravičnosti? Kako da ugonabljáš travo in cvetje in grmovje, ki ti tudi rado živejo? Ali ni dal Bog svobode živim stvarem, da se razvijajo, da žive in se vesele življenja? An imaš pravico, da jim kratiš to svobodo? Ne in petnajstkrat ne! Ali ima sploh kdo to in tako pravico? Ne in dvajsetkrat ne!“ Hipec nato je pomislil: „Samo jaz sem izjema,“ pa je požrl ovco.

Tisti odlok se glasi: V. š. sv. je z odlokom z dne 25. maja 1920, št. 5551 odločil: Načelo demokratizma in socialne pravičnosti stremi za tem, da bodi ves pouk brezplačen. Treba bo odpraviti solnino, torej tudi pristojbino za izpite. Tretji odstavek čl. 210. dok. šol. in uč. reda govori že zdaj o izpiti, ki ni zanje plačati nikake pristojbine. Zato se v. š. sv. ne zdi umestno in nujno potrebno, da bi predlagal za prehodno dobo poverjeništvu za uk in bogočastje, naj izpremeni čl. 210. š. in uč. reda.

Res je! Čemu neki. Pet učiteljev dobi 12 K, to je četrta vina in vsakemu zemljo zato, da izprašajo privatnega učenca. Naj dotičnih rajši sam izpije četrta vina in poje pet zemelj, bo vsaj vedel kdaj je delal izpit, ki mu odpre pot v življenje!

Drugi odlok pa tako: Poverjeništvu za uk in bogočastje je z razpisom z dne 23. marca 1920, št. 429. odredilo: ... da se odslej nadalje zvišajo pristojbine v naslednji izmeri: 1. Pri izpiti za ljudske šole na 50 K, 2. pri izpiti za meščanske šole na 70 K, 3. pri izpiti za pomožne šole na 70 K itd.

Prav tako! Še premalo je. Ko bi danes imel v žepu izpričevalo, da sem znožen slovensčine, bi dal rad dvakrat 70 K. Dva meseca bi ne šel k Balonu, in shramba za denar bi bila v redu, pa slovensko bi znal.

Naš mestni šolski svet pobira od vseh učencev, ki so jih iz tujih okolišev po 50 K solnine zato, ker zavzemajo v šolski sobi 500 dm³ prostora. V mestnem šolskem svetu sem sam glasoval za ta davček. Pa sem imel slab oziroma dober namen pri tem. Nemci so pobirali samo po 30 K in so denar uporabili za stanarino učiteljem. Takole sem kalkuliral: Čim več bomo nabrali, večja bo stanarina. In sem glasoval in se urezal. Bili so lepi tisočaki, sam sem jih pomagal nabirati.

Stvar je pa taka. Če rečem ženi naj mi da kos klobase, se odreže, da je več dni kot klobas, da pa le. Mestni šolski svet je tudi rekel, da je več milijonov dolga kot mesecev v letu, pa ni dal ničesar. Bila je to kazen za zahrbtnost. Mar bi glasoval v smislu višjega šolskega sveta: pouk brezplačen. Prav ima tovariš Fabinc, ki trdi, da pri nas neslomškarjih ni krščanske morale.

Oj ti nesrečna socialna pravičnost in pa demokracija! Kje vraga so izkopali besedo, da straši po svetu pravične ljudi. In ko bi človek vsaj razumel nje pomen in bistvo. Izpočetka sem si mislil takole: Šli bomo na delo, eni tu, drugi tam. „Višjih“ in „nižjih“ ni „predpostavljanih“ in „zapostavljenih“ ni. Oni pride na tvoje mesto, ti na njegovo. Če potrebujemo svetovalca ga izberemo skupaj izmed najzmožnejših. Če se ne obnesem mi poveš, če se ne obnašáš prav, ti povem, vse brez jeze in sovraštva. Kakor v dobro urejeni tvornici...

Izgini sen! Danes sem že izprevidel, da sem si pomen besede tolmačil popolnoma krivo. Quod licet Jovi...

Drag. H.

Čitanka za meščanske šole.

(Na vprašanje g. tov. Brinarja v 23. šte. „Učit. Tovariša“.)

I. Zahtevamo, da imej absolvent mešč. šole primeren nazor o naših duševnih velikanih. Ta je mogoče le, če mu je bila snov ob koncu študijske dobe podana zaokrožena — pregledno. Če še ni zbrana v knjigi, jo mora zbrati učitelj sam, če je pa v knjigi, je olajšano delo učitelju, najbolj pa učencem. Danes velja 3. razr. splošno za končni razred. Zato naj bi bila v čitanki snov razdeljena po zastopnikih slovtva, po vrsti kakor so živeli (brez ozira, je li pesnik ali pisatelj, prirodoslovec ali topopisec itd.; — razne struje, dobe, boji v slovtvenem pouku na mešč. šoli itak ne pridejo dosti v peštev). Kot uvod poglavja naj bi bilo najvažnejše iz življenja dotičnika, kolikor je pač odločilno za njegova dela. Zatem naj bi bili samo naštetih sestavki, pesmi, ki so jih učenci že čitali v 1. in 2. razr. (po čitankah), potem naj bi prišli novi proizvodi, razvrščeni primerno sklepu, ki naj bi obsegal kratko karakteristiko pisatelja. — To bo tudi sigurna pot najti prave bisere naše literature, in bodo izginili iz knjig sestavki, ki so že vnaprej obsojeni, da jih nikdar ne čitamo, ali pa samo z nevoljo ker ni drugih. — Ob koncu knjige bi ne bili odveč kratki obrisi jugoslovanske, severoslovanske, svetovne literature kratek pregled kulturnih institutov Jugoslavije, znanstvenih in književnih revij slovenskih in seveda tudi nekaj poetike.

II. Vsaj nekoliko moramo poznati tudi slovtvo naših bratov. Izbrati je mogoče samo nekaj prvakov, te pa v originalu. Stremiti moramo sicer za tem, da Srbi opustijo svojo nemoderano pisavo. Hrvatje svoje ne bodo opustili in mi svoje tudi ne. Prevelike koncesije cirilici se mi ne zde zato umestne. (Ne vem, če Srbi v svojih gradih, šolah gojijo hrvaščino [zaradi pisave!].)

Z ozirom na visoke cene knjig je pa gotovo bolj ekonomično uvrstiti v čitanke recimo za eno desetino knjige hrvaškega teksta in za eno petdesetino cirilice, kakor pa uvajati za srbohrvaščino posebno učno knjigo. Iz istega razloga bi bilo pridejati slovnici par listov srbohrvaške slovnice. J. Bernot.

Kje so suplentke?

V zadnji seji višjega šolskega sveta je bil sprejet predlog, da si morajo one mlade učiteljice, ki supilirajo v Ljubljani, pa imajo že usposobljenostni izpit, a še ne stalnega mesta, poiskati stalno mesto zunaj Ljubljane, ker s prihodnjim šolskim letom ne dobi nobena več službe v Ljubljani.

Učiteljice, službujoče po deželi, morajo le odobravati navedeni ukrep višjega šolskega sveta. Vse imamo enake dolžnosti, pa naj imamo tudi vse enake pravice! Zakaj bi nekatere mlade učiteljice iz takozvanih „boljših hiš“ — hotele imeti kot parasiti več ugodnosti, udobnosti in pravic v našem stanu? Naj tudi te „dame“ poskusijo podeželsko življenje! Zeleti bi bilo leto, da bi se zgoraj navedena določba uveljavila tudi za vsa ostala provincijalna mesta po Sloveniji, kjer kar mrgoli mladih učiteljic brez stalne službe, potem pa ne bo več manjkalo suplentk za šole po vaseh in hribih! —

V ilustracijo po remeduri kričečih razmer bodi navedeno kot konkreten slučaj — sledeče: Na Gorenjskem, v prijaznem mestu „x“ živi doma pri svojih starših okrog „osem“ mladih učiteljic, ki imajo že vse večinoma usposobljenostni izpit in vse cakajo na stalno nameščenje v „x“. Nobena noče iti službovat na de-

želo, vse željno čakajo, kdaj pojde starejše učiteljstvo domače šole v pokoj, da bi potem one prišle na njih mesta. Sedaj se pa pulijo za suplenture na domači šoli in starejše učiteljstvo podpira celo lenobo tem izvoljenkam na ta način, da gre na dopust, samo da pride katera izmed njih do zaželjene suplenture. Poučevati hočejo samo v mestu, kmečkih šol se ogibljejo in bojijo. Spomladi 1919 je v 1 uro oddaljenih T... zbolela učiteljica S... in odšla na daljši dopust, pa nobena izmed navedenih učiteljic ni hotela iti v T... za suplentko, da si je ena izmed njih že pred 5 leti maturirala, pa še doslej — radi pomanjkanja predpisane 20 mesečne prakse — ni napravila usposobljenostnega izpita. V T... so bili otroci skoro eno leto brez pouka, ker so te izvoljenke rajše posedale doma brez službe, kakor da bi se bila katera ojunčila in šla suplirati v T... — Letos v aprilu je g. nadzornik K. ponujal dvema izmed njih začasno nameščenje v V. pri M...; pa nista sprejeli; ker V. ni mesto, ampak od železnice oddaljena vas. O eni izmed teh dveh se je izrazila njena teta: „Naša E. pa že ne pojde v V... ona je prešina, da bi šla na kmete.“ —

V tričetr ure oddaljenih S... še pred 10 leti ni bilo šole, potem se je zidala nova šola in otvorila dvorazrednica, ki je povsem zadoščala ondodnim potrebam. Letos se je pa tem mladim učiteljicam na ljubo otvoril na šoli v S...: še 3. razred, vzporednica in oddelek za hribovce. — In kaj rečejo ljudje k temu? Kmetje v S. godrnjajo, meščani v x... se pa zgražajo in smeji, ker bo kmalu vsak otrok v S... imel svojo učiteljico. Čemu to? Odgovor je enostaven; samo nekaterim protežirankam na ljubo!! Z ozirom na stalno nameščenje bi bilo želeto, da bi se nameščale v mestih in njih najbližji okolici samo one učiteljice, ki dokažejo z dekreti, da so se „vicale“ najmanj 10 let na šolah po vaseh, daleč proč od železnice in mestnega življenja. Vsaka učiteljica, brez razločka stanu in političnega mišljenja, naj v mlajših letih, ko je čila in zdrava poizkusi „dobrote“ od železnice oddaljenega vaškega življenja, trud in napor celodnevne pouka na eno- in dvorazrednicah. Starejše gospe in gđ. tovarišice pa naj bi dobile službo v mestu, nje najbližji okolici, ali kakem večjem kraju ob železnici. Tako bi bilo umestno in pravično! Sedaj se prakticira pa ravno narobe! Mlade učiteljice, katerih se drži še šolski prah iz učiteljščic, pa imajo slučajno dobro protekcijo in službujejo v mestih in večjih krajih po Sloveniji; dočim morajo starejše gospe in gospodične tovarišice, ki imajo že po 15 ali celo več službenih let, a nikake protekcije, samotariti in se truditi po šolah na deželi. Ali so morda učiteljice po vaških in gorskih šolah učne moči II. vrste?

Višji šolski svet naj blagovoli resno preudariti, da je v navedeni zadevi treba temeljite remedure, ako hoče pri oddaji učiteljskih služb uveljaviti pravičnost in enakopravnost!

Ako je pa katera izmed cenjenih tovarišic drugačnega nazorov, pa prosim, naj blagovoli taiste objaviti.

Učiteljica z dežele.

Š:

Javna kvalifikacija.

Padle so tako ostre besede, da ne morejo biti v korist učiteljstvu. Desetletja smo o tem razpravljali, časa je bilo dovolj za stvarne, dobre predloge. Poverjeništvu je vpoštevalo dosedanje nasvete in želje učiteljstva.

Že pred 15. leti sem razpravljal o javni kvalifikaciji in tudi sedaj sem se še zanimal za stvar, a sem šele po izdanem odloku prvič slišal, naj voditelji ne ocenjujejo učiteljstva. Najbrž mi ni prišlo na misel, da je to mogoče, ker imajo to uvedbo vsi uradi (sodnija, davkarija, imanca, itd.) in mi hočemo biti tudi uradniki.

Nadzorniki potrebujejo informacij. Ali ti je ljubše, da dobi ustna poročila. Je vendar boljše za učitelja, če je za oceno vodja odgovoren, kakor da zbira nadzornik informacije, katere nikdo ne more kontrolirati.

Ako je vodja dober tovariš, se njegove ocene ne bojim, ako sva v sovraštvu, potem želim, da predloži pisno oceno, katero kontrolira in regulira komisija.

Vesten nadzornik bo vesel, da ne nosi sam odgovornosti, temveč tudi učiti zastopnik in voditelj. Nenaklonjenega nadzornika se lože ubranim, ker sodeluje pri oceni moj voditelj in učiteljski zastopnik. Možnost pristranosti je zmanjšana, odpraviti se seveda ne da.

Možnost pristranosti je pri vsaki oceni, tudi pri razporedovanju v ljudski šoli, srednji šoli itd., rad te grde možnosti, pa se razporedovanja ne da odpraviti.

Čitam in čitam odlok poverjeništvu ter ga pozdravim kot lep napredek in zboljšanje našega pravnega stanja.

Osebnost bi mi pa bilo prav ljubo, ako bi me šolska oblast odvezala dolžnosti ocene. Imam prav delovne ljube tovariše, vendar jim v vseh točkah ne bom pisal I.

Zakaj sem proti ocenjevanju učnih moči po šolskih voditeljih?

1. Trpela bi enotnost in enakost ocenjevanja učnih moči enega in istega okraja ker ima vsak voditelj svoje posebne nazore in svoje posebno merilo.

2. Malokje vlada med učnim osebjem iste šole pravo razmerje in prava distanca med šolskim vodjo in drugimi učitelji, ki je neobhodno potrebna za stvarno sodbo: ako je razmerje preintimno, se lahko mnogokaj spregleda ali pa kak nasvet, in glajaj in ukaz ne izvrši: če je pa razmerje bolj napeto, se pa zgodijo druge, prav neljube nepravilike.

3. Priporočal bi sledeče postopanje: Okrajni šol. nadzornik nadzoruj vsako učno moč svojega okraja. Učne moči pa, ki dobe poprečno slabši red nego tri, pa nadzoruj še kak drugi, recimo potovalni nadzornik posebej. Ta uredba bi bila sicer z večjimi stroški zvezana, toda država, ozir. narod bi imel velik hasek od nje, ker bi se prizadeti učitelji takim potom gotovo privadili redu in delu. Torej večkratno nadzorovanje malomarnih!

Jakob — ič

HREN:

Naredba šte. 97 in usposobljenostni izpiti.

(Šolskim oblastim v pomislek.)

„Tovariš“ je prinesel v 22. šte. vest, da je poverjeništvu za uk in bogočastje ukinilo z razpisom dne 14. aprila 1920 šte. 1557 nekdanjo cesarsko naredbo z dne 4. aprila 1916 drž. zak. št. 97 glede pripustitve učiteljev-vojakov k usposobljenostnem izpitu. Ta naredba velja potemtakem samo še za novemberski termin 1920.

Poverjeništvu je napravilo s tem ukinitjem veliko krivico našim mlajšim tovarišem — gotovo nevede — in ta krivica se mora popraviti, kolikor jo je še sploh mogoče popraviti. Krivica se je zgodila s tem, ker se ni ukinila že prej in v drugem smislu kakor se je sedaj.

Po tej naredbi se je vstela vojaška doba učiteljev za 10 mesecev šolske službe. To pa le tistim učiteljem, kateri so bili tako srečni, da so po maturi nekaj časa — pa naj so bili meseci, tedni ali dnevi — res poučevali. Kdor je bil pa tako nesrečen — in koliko je bilo takih! — da je moral po maturi takoj k vojakom, tistim pa ne šteje „srečna“ vojaška doba nič, pa naj je trajala štiri ali pa pet let. Da je bila ta naredba v tem smislu skrajno krivična, to so izprevideli v Nemški Avstriji, ker so jo pravočasno razveljavili, da so mogli učitelji vojaki že letos spomladi delati usposobljenostne izpite brez razlike — ali so prej poučevali ali ne — po osmih mesecih fiktivnega poučevanja. Pri nas je bilo pa ravno narobe. Namesto da bi jo bili pravočasno razveljavili v podobnem smislu, so se je razne šolske oblasti in izpraševalne komisije še v majniškem terminu držale z naravnost občudovanja vredno krčevitostjo in jo vzele tako dobesedno in ozkosrčno, kakor bi je ne bil tolmačil nikdar največji in najozkosrčnejši birokrat v stari Avstriji. Normalnemu človeku, ki ni zarit v same paragrafe, kar ne more iti v glavo, da je kaj takega pri nas sploh mogoče.

Poznam mlade tovariše, ki so maturirali leta 1915. in bi delali izpit, kakor so ga delale tovarišice svrstnice leta 1917. A so morali iti k vojakom, kjer so bili do prevrata. Po prevratu jih je pa zopet klicala domovina na bran. Šli so branit — večina prostovoljno — našo Koroško, naše Prekmurje in tako so ostali torej pri vojakih do spomladi ali poznega poletja 1919. Prosili so jeseni leta 1919. za pripustitev k izpitu, zaman. Prosili so spomladi 1920, tudi zaman. In če prosijo zdaj za jesenski termin letos, ali pa pomladanski 1921 bode tudi zaman. In tako bodo delali izpite vsled ozkosrčnosti tolmačenja te nesrečne naredbe šele mesto 1917 — jeseni 1921, ako bodo vzdržali sploh tako pri učiteljstvu. Vprašam vas gospodje okrog zelene mize: Ali je to pravica? Ali so sami krivi, da nosijo hlače? Ali je tako njih plačilo, da so se žrtvovali za domovino in jo branili naposled še prostovoljno, ko je bila nevarnost za lastno zemljo največja. Ali se s takim postopanjem ne dela očitna krivica in ne jemlje veselja do poklica ravno